

اشاره

بسیاری از ما تجربه همراهی با کودکان در گشت‌وگذار و مسافرت و گردش‌های علمی را به‌نوعی داشته‌ایم. کودکان به چه مقاصدی از منابع اجتماعی بهره می‌برند و این فرصت‌ها تا چه حد می‌توانند به یادگیری و کسب تجربه کیفی آن‌ها بینجامند؟ چه تدابییری در این مشاهدات باید اندیشیده شود و چه فعالیت‌هایی باید صورت گیرد؟ هم‌اکنون که فصل تابستان است، شما برای فرزندان خود چه برنامه‌هایی از این دست در نظر دارید؟ چه کنیم که تجربه‌ای زیبا برای کودکان به‌وجود آید و خطرات کاهش یابند؟

بعضی از معلمان کودکان را به گشت‌وگذار و مشاهده خارج از محیط آموزشی، موزه‌ها، کتابخانه، ایستگاه آتش‌نشانی، نانوایی‌ها، بازار میوه و تره‌بار و مواردی مانند آن می‌برند که می‌تواند فرصتی بسیار غنی و با کیفیت را برای آن‌ها فراهم آورد. چنین تجربه‌هایی را غالباً نمی‌توان در محیط‌های بسته کلاس به‌دست آورد و تکرار آن‌ها

گاه به‌صورت طبیعی غیرممکن است. بعضی دیگر از معلمان کودکان را به گردش علمی در مکان‌های مشابه می‌برند. فرق بین گشت‌وگذار^۱ و گردش علمی^۲ در دو نکته است:

۱. فعالیت‌هایی که در کلاس و مراکز آموزشی قبل از انجام سفر صورت می‌گیرد.
۲. تصور و ادراک کودکان درباره چپستی و چرایی انجام دادن این‌گونه فعالیت‌ها و دلیل رفتن به چنین مکان‌هایی و استفاده از منابع اجتماعی مختلف خارج از محیط‌های آموزشی. همان‌گونه که دانشمندان قبل از انجام کارهای علمی، معمولاً هدف و مقصدهای خود را در نظر دارند یا وقتی که یک معمار برای حفر و کاویدن محلی خاص تصمیم می‌گیرد و راهبرد خود را قبلاً تعیین می‌کند، ما مربیان نیز باید کودکان را در تلاش برای جست‌وجو، کنجکاوی و کسب تجربه به‌صورت منظم هدایت کنیم. برای مثال، برای انجام دادن یک کار تحقیقی مراحل زیر دنبال می‌شود:

۱. توجه به پیشینه تحقیق؛
۲. شناخت شفاف و واضح هدف و مقصود انجام کار؛
۳. طرح سؤال‌های مشخص یا مسائلی که امید به پاسخ دادن به آن‌ها داریم.

کلیدواژه‌ها: گردش، مسافرت علمی کودکان، کودکان.

دکتر مرجان گودرزی

گردش‌ها و مسافرت‌های علمی کودکان

۱۷
شماره ویژه دبستان
دوره چهارم، شماره ۴
تابستان ۱۳۹۲

حتی اگر از طرف مدرسه مجوزهایی برای پوشش دادن به تمامی گردش‌های علمی و سفرها و اردوها از ابتدای سال و برای کل سال تحصیلی به خانه‌های کودکان ارسال شده باشد، باز هم لازم است قبل از هر سفر و خروج کودکان از مرکز مجوز ویژه ارسال شود و والدین از برنامه مدرسه کاملاً آگاه باشند

توصیه‌های ضروری

- موافقت اداری را قبل از اعلام سفر به کودکان اخذ کنید و در نامه مربوط، محل اردو یا سفر و گردش علمی را دقیقاً قید کنید؛ حتی اگر قصد رفتن به باغ وحش را دارید!
- تا حد امکان، برنامه سفر یا گردش علمی کودکان را برای روزهای تعطیل برنامه‌ریزی نکنید. چون در این روزها معمولاً پیگیری فوری بعضی از امور دشوارتر است.
- از قبل با والدین کودکان ارتباط برقرار کنید. در این صورت، بسیاری از فعالیت‌ها با مشورت و آگاهی آن‌ها دقیق‌تر صورت می‌گیرد و نیز به آن‌ها فرصت می‌دهید تا چنانچه تمایل دارند کاری ویژه انجام دهند. بنابراین، انتظارات خود را درست در لحظه عزیمت با آن‌ها در میان نگذارید. بهتر است قبل از رفتن به خانه‌های کودکان یادداشت یا نامه‌ای برای والدین آن‌ها ارسال کنید که حاوی نکات زیر باشد:
 ۱. انتظاراتی که از والدین دارید تا آن را انجام دهند؛
 ۲. مقرراتی که با کودکانشان برای این مدت در میان گذاشته‌اید؛
 ۳. هرگونه اطلاعات ضروری و مهم دیگر؛
- مسئولیت افراد شرکت کننده یا همراه با کودکان را از قبل مشخص کنید؛ مثلاً ثبت وقایع، جمع‌آوری اشیاء ضروری برای انجام اردو، عکس‌برداری، نوشتن نامه تشکر و قدردانی به افراد ذی‌ربط و حفظ و نگهداری وسایل و تمیزکاری و نظافت.
- اگر به‌عنوان مربی به سلیقه و انتخاب خود محلی را برای گشت‌وگذار یا سفر انتخاب می‌کنید، سعی کنید مکانی تأثیرگذار و جذاب برای کودکان باشد. آگاه باشید که اگر شما از بودن در محلی خاص خسته و کسل می‌شوید، مسلماً بچه‌ها هم تا حدود زیادی این احساس را پیدا خواهند کرد.
- سعی کنید همه کودکان کلاس را همراه ببرید. درست نیست که به‌عنوان تنبیه، یا به‌دلیل ایجاد مشکلی در محیط آموزشی، کودکانی خاص را از سفر یا گردش علمی محروم کنید. چنین کاری رنجش و آزرده‌گی عمیقی در آن‌ها به‌وجود می‌آورد که هرگز نمی‌توانید بر آن فائق آید و جبران‌ش کنید.
- حتی اگر از طرف مدرسه مجوزهایی برای پوشش دادن به تمامی گردش‌های علمی و سفرها و اردوها از ابتدای سال و برای کل سال تحصیلی به خانه‌های

کلیدواژه‌ها: گردش

علمی، مسافرت، والدین، محیط‌های آموزشی.

به‌همین منوال، چنانچه دانش‌آموزان و کودکان شما قرار است به یک گردش علمی بروند (رفتن به نانوایی)، باید به سؤال‌های مشخص و از پیش تعیین‌شده‌ای مجهز باشند تا در این فرصت به پاسخ آن‌ها برسند. مثلاً: «آیا نانوای خودش آرد را تهیه می‌کند یا گندم را آسیاب می‌کند؟».

- «آیا نانوای از آردهای موجود در فروشگاه‌ها استفاده می‌کند یا آرد او از نوع خاصی است؟»

کودک با داشتن سؤال‌های مشخص که قبلاً در ذهنش شکل گرفته است، درک واضح و روشنی از دلیل آمدن به نانوایی را پیدا می‌کند. دانش‌آموزان و کودکان مراکز پیش‌دبستانی احتمالاً از کسب تجربه و یادگیری چیزهایی که از قبل به آن‌ها فکر نکرده‌اند نیز لذت خواهند برد ولی بهتر است دلیل رفتن به مکان تازه را بدانند و درباره رفتن به آنجا در کلاس بحث کوتاهی صورت گیرد تا آن‌ها آمادگی لازم را پیدا کنند و برای دریافت پاسخ سؤال‌های خود اشتیاق بیشتری داشته باشند.

گشت‌وگذار ساده با گردش علمی چه تفاوتی دارد؟

گشت‌وگذار و گردش علمی می‌تواند ارزش سنجش‌ناپذیری در آموزش و پرورش کودکان داشته باشد، اما بسیاری از معلمان و مربیان باتجربه در عین حال می‌توانند داستان‌هایی ناراحت‌کننده را درباره خطاها و لغزش‌هایی که در این اوقات رخ می‌دهد به یادآورند؛ از جمله گم شدن کیف و وسایل بعضی کودکان، گم کردن راه، از دست رفتن پول غذای کودکان، لغزیدن پای کودکی و افتادن او در آب یا از پله و مواردی مانند آن.

این‌گونه مشکلات پیش‌بینی نشده می‌توانند باعث ناراحتی و ترس و وحشت شوند یا خاطراتی تلخ و ناخوشایند را در کنار بسیاری از زیبایی‌ها و دانستنی‌های کودکان و مربیان بر جای بگذارند.

علاوه بر این، گاه کودکان تصور می‌کنند که مقررات و قوانین مخصوص کلاس و محیط آموزشی هستند و در مورد فعالیت‌های خارج از مدرسه مانند گردش‌های علمی و تفریحی و گشت‌های ساده کاربرد ندارند، در صورتی که این تصور به مشکلات نظم‌بخشی منجر خواهد شد.

ممکن است هیچ تضمینی هم در تعمیم قوانین وجود نداشته باشد؛ ولی هر چه هدف و مقصود از گردش علمی به شکل واضح‌تری با کودک در میان گذاشته شود، احتمال کاهش مشکلات در زمینه نظم و مقررات بیشتر خواهد بود. همچنین، پیش‌سازماندهی و طراحی از قبل این‌گونه فعالیت‌های خارج از محیط آموزشی می‌تواند بعضی از مشکلات منطقی مرتبط با نظم و مقررات راهنگام سفرها و گردش‌های علمی با کودکان، برطرف سازد.

اشاره

زیبایی جزئی از فطرت بشر است. استفاده فارغ از جنس، دین و نژاد به زیبایی گرایش دارد. در روایات متعدد آمده است پیامبر اسلام (ص) که در قرآن کریم به عنوان بهترین الگو معرفی شده اند، لباس نیکو به تن می کردند. چشمشان را برای زیبایی و سلامتی سرمه می کشیدند، مسواک می زدند و بوی خوش را بسیار دوست داشتند. به طور کلی می توان گفت زنان بیشتر از مردان به زیبایی توجه دارند. البته این به معنی بی توجهی مردان به زیبایی نیست؛ بلکه خانمها بیشتر به زیبایی ظاهری توجه دارند. (بهنما، ۱۳۹۰)

آرایش مادر و تقلید کودک

واقعیت این است که کودکان بیشتر آرایش کردن را از مادران خود تقلید می کنند. در واقع آرایش کردن مادر است که به کودک آموزش می دهد با زدن این مواد شیمیایی می توان زیباتر به نظر رسید. چند سالی است در کنار مواد آرایشی، نقاشی کردن صورت کودکان (گریم) با مواد رنگی گوناگون از جمله آبرنگ، رنگ های فون، مژیک در جشن های مختلف رواج یافته است. طرح این پرسش در اینجا قابل تأمل است که آیا این رنگها که صورت کودکان را برای سرگرمی زیباتر می کند، بی خطر است؟ آگاهی مادران از آسیبها و ضررهای ناشی از استفاده مواد آرایشی می تواند تاحدودی در تغییر نگرش آنان مؤثر باشد.

کلیدواژه ها: گریم، آرایش، نقاشی صورت.

آرایش و گریم کودکان

کودکان ارسال شده باشد، باز هم لازم است قبل از هر سفر و خروج کودکان از مرکز مجوز ویژه ارسال شود و والدین از برنامه مدرسه کاملاً آگاه باشند.

● برای نظارت بر کودکان و اداره کودکان و اداره کردن آنها افراد کافی و مسئولیت پذیر در اختیار داشته باشید. به همین منظور لازم است برای هر گروه پنج نفره از کودکان، علاوه بر مربی یک فرد بزرگسال حضور داشته باشد. برای انجام دادن بعضی کارها مثل ضبط ویدیویی یا عکس برداری از فعالیتها، یک فرد دیگر یا یکی از والدین را همراه ببرید تا با فراغ بال بیشتری بتوانید به کودکان توجه و همه فعالیتها را هدایت کنید.

● از برچسب نام علامت مدرسه برای شناسایی کودکان استفاده کنید. انجام دادن این کار برای کودکان خردسال بسیار ضروری است و باعث می شود که افراد ناظر و اداره کننده، آنها را با اسم بخوانند و شناسایی کنند.

● از بردن کودکان با وسیله نقلیه خصوصی خودداری کنید؛ زیرا خطرات حقوقی و قانونی مانند پوشش بیمه، اشکالات فنی خودرو و غیره از امور قابل ملاحظه اند.

● از همراه داشتن جعبه کمک های اولیه، خلاصه ای از اطلاعات پزشکی کودکان مثل داشتن انواع حساسیتها، شماره تلفن های لازم از جمله تلفن اورژانس و خانه های کودکان، اطمینان حاصل کنید.

● سعی کنید گزارش سفر و جمع بندی فعالیتها را به همراه کودکان انجام دهید؛ زیرا همانند بسیاری از موارد آموزشی و یادگیری آنچه بعد از گردش علمی و سفر و اردو رخ می دهد، به اندازه آنچه در محل یا قبل از آن رخ می دهد، اهمیت دارد.

● پس از سفر و هر فعالیت خارج از مرکز آموزشی با کودکان، سعی کنید برای همه والدین و کسانی که در این مورد با شما همکاری داشته اند، یادداشت تشکر و قدردانی ارسال کنید.

به هر حال آمادگی های قبل، در حین کار و بعد از هر فعالیت با کودکان از مسئولیت های مهم مدیران و مربیان محسوب می شوند. از بردن کودکان به مغازه ها، بانک، نانوایی و محله های قدیم، اداره پست، ایستگاه آتش نشانی و نظایر آن غفلت نکنید. هر جا که می روید، پیاده، با ماشین یا هر وسیله دیگر اطمینان حاصل کنید که کودکان دلیل رفتن را می دانند. در غیر این صورت، آنان گردش های علمی، سفرها و اردوها را همچون دیگر روزهای خارج از مدرسه تلقی می کنند که این تأثیر سازنده ای نخواهد داشت.

لازم است برای هر گروه پنج نفره از کودکان، علاوه بر مربی یک فرد بزرگسال حضور داشته باشد

پی نوشت

1. Tour
2. Field trips